

*Frančezarija Marina Tudišiča
prema komediji J. B. P. Molièrea*

MIZANTROP

REDATELJ *Dario Harjaček*

PREMIJERA 2. svibnja 2025.
Velika scena

KMD

KAZALIŠTE MARINA DRŽIČA

***Frančezarija Marina Tudišiča
prema komediji J. B. P. Molièrea***

MIZANTROP

REDATELJ *Dario Harjaček*

***PREMIJERA 2. svibnja 2025.
Velika scena***

KMD
KAZALIŠTE MARINA DRŽIČA

MIZANTROP

AUTORSKI TIM

4

ADAPTACIJA TEKSTA

**Dario Harjaček i
Dora Golub**

REDATELJ

Dario Harjaček

DRAMATURGINJA

Dora Golub

SCENOGRAFKINJA

Vesna Režić

KOSTIMOGRAFKINJA

Ana Mikulić

OBLIKOVATELJ SVJETLA

Marko Mijatović

ASISTENTICA SCENOGRAFKINJE I

LIKOVNA OBRADA

Nikolina Kuzmić

IZRADA MUŠKIH KOSTIMA

Ivan Debeljak

AUTOR GLAZBE I OBLIKOVATELJ
ZVUKA

Maro Market

AUTOR VIDEO NAJAVE

Miran Brautović

FOTOGRAF

Marijan Marinović

JEZIČNI SAVJETNIK

Maro Martinović

INSPICIJENTICA

Ivana Ljepotica

MIZANTROP

IGRAJU

Džono

Marijan Nejašmić Banić

Frano

Hrvoje Sebastijan

Maro

Edi Jertec

Margarita

Angela Bulum

Anica

Nika Matusić

Mara

Jasna Jukić

Luhša

Nikola Radoš

5

MARIN s TUDIŠIĆ (TUDIŠEVIĆ)

Hrvatski prevoditelj i pravni pisac (Dubrovnik, 29. X. 1707 – Dubrovnik, 9. III. 1788). Podrijetlom iz dubrovačke vlasteoske obitelji. Obnašao je različite državne dužnosti: osam je puta bio knez Dubrovačke Republike (1769–87); s F. S. Ranjinom 1771., u vrijeme rusko-dubrovačkoga spora, određen za diplomatsku misiju u Petrograd (u Beču je zbog bolesti oslobođen rada poslanstva). Autor je spisa o dubrovačkom pravu – *Praxis juridico-civilis fori Ragusini* – koji najvjerojatnije nije sačuvan. Iako nigdje nije sigurno njegovo autorstvo, književni ga povjesničari navode kao glavnog priređivača Molièreovih komedija (tzv. frančezarijâ) u dubrovački govor i sredinu, a F. M. Appendini smatra ga i glavnim organizatorom izvedbi u dubrovačkom kazalištu u prvoj polovici XVIII. st. Nakon 1945. Tudišić se (i u obliku Tudizić) uglavnom pri prikazbama Molièreovih adaptacija navodi kao autor.

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.

DORA

12 **GOLUB**

Riječ

dramaturginje

U slučaju naše inscenacije *Mizantropa* kojega je, prema originalnom djelu J. B. P. Molièrea, Marin Tudišić prilagodio i preveo na dubrovački osamnaestostoljetni jezik, radi se o dvostrukoj adaptaciji izvornika. Ovo kanonsko djelo francuske i svjetske komediografije od strane je kritičara i teoretičara proglašeno za najuspjelije Molièreeovo ostvarenje prema kriterijima poetike klasicizma. Tudišićevo preispisivanje komedije uzvišeni je stih originala zamijenilo prozom, bogatim i kićenim jezikom ispunjenim talijanizmima te izmjestilo radnju iz pariškog salona 17. stoljeća u građanski život Dubrovnik 18. stoljeća. Aktualna dubrovačka adaptacija *Mizantropa* stoga je smještena u fiktivni prostor koji je istovremeno lokalna i univerzalna, premda estetski koketira s postratnom dekadom kasnih četrdesetih i ranih pedesetih 20. stoljeća, u mnogočemu nepogrešivo suvremen. Koje su to dramaturške postavke Molièreeove „uzorne“ klasicističke komedije koje ju, uz pomoć procesa višestruke adaptacije, čine toliko prepoznatljivom suvremenoj publici? Ponajprije, naslovna osobina glavnog lika, *mizantropija*, u današnjem bi svakodnevnom diskursu vjerojatno nosila nazivnik *socijalne anksioznosti*: premda je protagonist *Mizantropa*, u dubrovačkoj inačici znan kao Džono, razvio vrlo elaboriranu filozofiju kojom argumentira svoje gnušanje prema neiskrenosti i prijetvornosti tzv. visokog društva, ona ubrzo biva razotkrivena kao još jedna monomanija sitnog tiranina molièreeovskog tipa. Osobina koja Džona čini tragikomičnim njegova je nesposobnost da spozna (ili prizna) kako svaka socijalna interakcija podrazumijeva udvajanje – dakle, licemjerje – dakle, *glumu*. Naime, u Molièreeovom univerzumu teško je

izbjeći metateatarske aluzije: tako i Džonova ljubav, koketa Margarita, simbolički gledano, uživa status glavne glumice svoga društvenog miljea, pozornice socijalnih odnosa na kojoj se „sve čini za interes“.

Iako naslov komedije navodi na trag već spomenute mizantropije i socijalne nelagode, dominantna emocija komada, dapače, vezivno tkivo svih odnosa među likovima sasvim je sigurno ljubomora. Štoviše, Džonov prezir spram društvenosti uvelike proizlazi iz njegove iracionalne želje da izolira Margaritu, koju postavlja na pijedestal iznad svih drugih likova, njegujući (infantilnu) fantaziju o njihovom zajedničkom bijegu u osamu. Ljubomora pokreće i sve ostale likove *Mizantropa*, okupljene oko Margarite kao gospodarice salona, sunca oko kojeg se vrte udvarači i rivalke. Gotovo u potpunosti slijedeći logiku obrasca kojeg René Girard naziva triangularnom žudnjom, svi članovi društvene zajednice unutar ove dramske strukture, zarobljeni u simetričnoj mreži heteroseksualnih erotskih relacija, svoj žuđeni objekt biraju tek ako ga izabire i netko drugi. Stoga sve žene u komadu luduju za Džonom, baš kao i svi muškarci za Margaritom, a rivalska ljubomora motivirat će i rasplet djela.

No dok bi u nekoj drugoj dramskoj strukturi Margarita zbog svoje raskrinkane prijetvornosti završila izgnana iz društva kao žrtveni jarac, uz Džona koji tijekom čitave komedije uporno prijeti da će se izgnati sam, naš *Mizantrop* ne dopušta tako lak bijeg iz zatvora socijalnih interakcija. Lišena izravne političnosti koju u originalu donosi tema Džonovih sudskih procesa, ova adaptacija fokusirala se na eksperimentalnost društvene situacije i romantičnih konfiguracija gotovo u duhu Marivauxa.

Kao u Buñuelovom *Anđelu uništenja*, noćna zabava ciklički se obnavlja prelazeći uvijek iznova točku vlastite dekadencije, u beskrajnom iscrpljivanju, gonjena podsvjesnim strahom protagonista, neslavnog mizantropa, da će ostati bez predmeta svoje žudnje. Što god on tvrdio, Džonova tragedija nije u tome što ne voli ljude, već u tome što ne može opstati bez publike koja će se njegovim opetovanim kritikama i okrutnim portretima društvenih aktera „smijati i aplaudiškati“. Mizantrop nije biće progresa. Njemu je potreban svijet, pokvaren i korumpiran kakav jest.

MIZANTROP

18

Kao i u ostalim komedijama i u ovoj su, pod utjecajem tradicije komedije *dell' arte*, imena likova izvornika zamijenjena mnogim stalnim imenima cjelokupnoga tog prijevodno-adaptatorskoga korpusa: Alceste je postao Džono, Philinte Frano, Oronte Maro, Célimène Margarita, Eliante Anica, Arsinoë Mara; markizići Acaste i Clitande preimenovani su u Luhšu i Jeru, dok je Célimènin sluga Basque promijenio i spol, postavši „Nikoletom, djevojkom Margaritinom“. Prevoditelj je komediju opskrbio i predgovorom sastavljenim prema tekstu Donneau de Viséa, ali i aktualiziranim autokomentarima, kao što je onaj o tom kako je ova, „od najboljih Molièreovih komedija“ ipak „najgore prinesena u naš jezik“. U skladu s adaptatorskim slobodama, zaplet i dramaturška konstelacija ostali su nepromijenjeni: u središtu je dramske radnje lik žučljiva čovjekomrsca, zgrožena nad društvenim licemjerjem, tek naizgled paradoksalno zaljubljena u samo utjelovljene toga krajnjeg zla, koketnu udovicu Margaritu, vještu zlu jeziku i uzmicanju pred novim brakom koji bi ju lišio vladavine nad nizom Džonovih suparnika. Džona bi željele i Anica i bigotna Mara, no samo je potonja sklona svoje rivalstvo s Margaritom okruniti spletkom, koja društvu napokon otkriva Margaritinu prevrtljivost. No ni to Margaritu ne uspijeva privoljeti da se s Džonom uputi u svojevrijedno progonstvo, te jedini par na pozornici ostaju Frano i Anica. U dubrovačkoj je preradbi, uza zamjenu aleksandrinca onodobnom dubrovačkom razgovornom prozom, prošaranom mjestimice i pokojim vulgarizmom, najviše odstupanja iznudio prizor spora oko kvalitete Oronteova recitiranog soneta, tijekom kojega Alceste kao protuprimjer neizvještačenog pjesništva navodi neku „staru pjesmu“ sažetijega metričkog obrasca: dubrovački Maro recitirat će pak

19

„madrigô“ od šest dvostruko rimovanih dvanaesteraca i dvaju katalektičkih osmeraca, kojemu će Džono vrijednosno nadrediti deseteračku „bosansku popijevku“, zbog čega se cijeli prizor bogati i izmijenjenom kulturološkom relevantnošću metapoetičkih asocijacija (P. Pavličić).

Leksikon hrvatske književnosti – Djela, Školska knjiga, Zagreb, 2008.

BIOGRAFIJE 30 AUTORSKOG TIMA

DARIO HARJAČEK

Rođen je 1979. godine u Beču. Nakon završene gimnazije u Varaždinu 1997. upisuje studij komparativne književnosti i povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a zatim studij režije na Akademiji dramske umjetnosti. Prva javna izvedba njegove predstave bila je režijski ispit *Adam i Eva* Miroslava Krleže u sklopu *Eurokaza* 2004. Prvu profesionalnu produkciju – W. Schwabovo *Uništenje Naroda* – ostvario je 2005. godine u Hrvatskom narodnom kazalištu u Varaždinu. Diplomirao je 2006. godine adaptacijom Čehovljeve drame *Tri sestre* u Teatru ITD. Uglavnom se bavi autorskim scenskim realizacijama adaptacija filmova, romana i klasičnih dramskih tekstova (*Pijanistica* prema romanu Elfriede Jelinek, *In camera* prema filmu *Anđeo uništenja* Louisa Buñuela, *Hamletpersona* prema W. Shakespeareu i I. Bergmanovom filmu *Persona*, *Jesenja sonata* prema Bergmanu, *U registraturi* prema A. Kovačiću, *Alan Ford* prema istoimenom stripu) te nizom scenskih adaptacija dječje literature kao i režijom djela suvremenih autora (Werner Schwab, Davor Špišić, Rona Žulj, Nina Mitrović, Roland Schimmelpfenig, Jon Fosse, Igor Rajki, Simon Bent, David Mameth, Tena Štivičić, Ivan Vidić), ali i nizom drugih autora. *Kate kapuralicu* Vlaha Stullija režira na Dubrovačkim ljetnim igrama 2011., a na istom festival predstavlja *Pod balkonima* prema novelističkoj prozi Ranka Marinkovića 2018. godine.

U posljednje vrijeme intenzivno se bavi radijskom režijom kao vanjski suradnik Dramskog programa Hrvatskoga radija. Za projekt *Potres* dobio je *BBC Audio Drama Award* za najbolju europsku radio-dramu. Režirao je četrdesetak radio-drama te isto toliko predstava u gotovo svim kazalištima u Hrvatskoj, među kojima su najznačajnije u GDK Gavella, ZKM-u, Dubrovačkim ljetnim igrama, Hrvatskom narodnom kazalištu u Varaždinu, Hrvatskom narodnom kazalištu u Splitu, Ludens teatru, Hrvatskom narodnom kazalištu Ivana pl. Zajca u Rijeci, Kazalištu Marina Držića u Dubrovniku te mnogim drugima. Napisao je nekoliko dramskih tekstova, a 2018. godine objavio romane *Sanjica Lacković* i *Stotina godina*.

DORA GOLUB

Završila je preddiplomski studij dramaturgije na Akademiji dramske umjetnosti i preddiplomski i diplomski studij komparativne književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Poslijediplomski doktorski studij znanosti o književnosti, teatrologije i dramatologije, filmologije, muzikologije i studija kulture na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu upisuje 2021. godine. Objavljuje znanstvene radove i filmske kritike. Od 2014. godine do danas radi kao samostalna umjetnica – dramaturginja na nizu kazališnih projekata. Od 2022. do 2024. godine bila je dio kolektiva umjetničke organizacije Empiria teatar, u čijoj je produkciji realizirana i predstava za mlade *Klasa iznad* prema njezinom dramskom tekstu, a u režiji Vanje Jovanovića. U dramaturškoj suradnji s redateljem Dariom Harjačekom ostvarila je niz predstava, među kojima se posebno ističu *U agoniji* Miroslava Krleže Kazališta Virovitica (nagrađena glavnom nagradom na Festivalu Prolog 2024.) te autorski projekti za mlade *Šuti, muči* Gradskog kazališta mladih Split i *Pet nula* Gradskog kazališta Žar ptica iz Zagreba.

VESNA REŽIĆ

Rođena je u Splitu 1974. godine. Maturirala je u splitskoj jezičnoj gimnaziji, diplomirala scenografiju na Accademia di Belle Arti u talijanskoj Macerati. Kao scenografkinja surađuje u svim hrvatskim kazalištima te u Nacionalnoj Operi Bukurešt, Narodnom pozorištu Subotica, Hrvatskom narodnom kazalištu i Narodnom pozorištu u Mostaru, Narodnom pozorištu u Sarajevu, skopskom Teatru Komedia i beogradskom Madlenianumu. Autorica je scenografija u više od stotinu i pedeset opernih, suvremenih i klasičnih dramskih, baletnih i dječjih predstava na kojima surađuje s brojnim redateljima. Od 2015. asistentica je Marina Gozzea na kolegiju scenografije na Umjetničkoj akademiji u Splitu. Dobitnica je više strukovnih nagrada. Živi u Splitu.

ANA MIKULIĆ

Rođena je 1992. u Požegi. Samostalna je umjetnica specijalizirana za kostimografiju. Umjetnički djeluje na institucionalnoj i nezavisnoj kulturno-umjetničkoj sceni. Priznanja za rad uključuju nominacije za Najbolju kostimografiju u drami za predstave *Nora – Kuća lutaka* Henrika Ibsena te *Vidi kako Lokrum pere zube* Ivane Lovrić Jović u režiji Paola Tišljarića. Dobitnica je posebne Rektorove nagrade za kostimografsku mapu za predstavu *Madame Buffault*. Izlagala je na brojnim izložbama, uključujući „Tri generacije“ i „EDU kostim–moda–performans“. Potpisuje kostimografiju za mnoge plesne, dramske, operne i dječje predstave u renomiranim kazalištima kao što su Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu, Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca u Rijeci, Hrvatsko narodno kazalište u Varaždinu, Hrvatsko narodno kazalište u Šibeniku, Hrvatsko narodno kazalište u Splitu, Dubrovačke ljetne igre, Kazalište Marina Držića u Dubrovniku, Gradsko kazalište mladih Split, Gradsko kazalište Žar ptica, Teatar EXIT, Kainkollektiv Berlin, De facto, ZPC i ZPA te mnoge druge.

MARKO MIJATOVIĆ

Rođen je u Dubrovniku 13. listopada 1984. godine. U Pomorsko-tehničkoj školi završio je nautiku. Završio je preddiplomski studij nautike na Sveučilištu u Dubrovniku te diplomski studij oblikovanja svjetla na Akademiji dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao je 2017. godine pod mentorstvom Denija Šesnića i Borisa Popovića radom na temu *Oblikovanje svjetla u ambijentalnim produkcijama: tehnički i umjetnički pristup*. Dobitnik je Rektorove nagrade. Na Dubrovačkim ljetnim igrama radi kao majstor rasvjete i videa, dok se istovremeno bavi autorskim oblikovanjem svjetla u dramskim i interdisciplinarnim projektima te aktivno sudjeluje u radu Art radionice Lazareti. Umjetničke angažmane ostvaruje i u produkcijama suvremenog plesa. U svom radu kontinuirano istražuje i unaprjeđuje svjetlo kao dramaturški alat, koristeći ga za oblikovanje atmosfere, ritma i prostorne dinamike izvedbe. S vremenom se specijalizirao za ambijentalne produkcije.

Do sada je ostvario šezdesetak umjetničkih suradnji, a među onima koje su mu osobito značile te utjecale na njegov daljnji rad izdvajaju se: O. Tokarczuk / S. Zurovac, *Bjeguni*, koreografija Staša Zurovac (40. Tjedan suvremenog plesa Zagreb); W. Shakespeare, *Hamlet*, redatelj Paolo Magelli (70. DLJI); S. Božić: *Skup: Igre*, redatelj Saša Božić (63. DLJI). Član je HDDU-a.

MARO MARKET

Rođeni dubrovčanin, diplomirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, smjer Glazbena kultura. Svestrani je autor i glazbenik koji se bavi različitim glazbenim područjima i stilovima. Aktivno komponira za kazalište, televiziju, radio i audio knjige. Sudjelovao je na više nagrađenih festivalskih radio drama poput *The Day I Shall Not Forget for the Rest of My Life* i *Potres*. Nagrađen je na Trsatskom filmskom festivalu za najbolju glazbu u filmovima *Dubrovački prorok* i *U moru mir mornara*. Skladao je glazbu za predstave Dubrovačkih ljetnih igara.

URED RAVNATELJA

RAVNATELJ

Paolo Tišljarić

VODITELJICA UREDA RAVNATELJA

Tonka Muslić

TAJNIK USTANOVE

Dražan Jurković

VODITELJICA RAČUNOVODSTVA

Jadranka Rosić

GLAVNI KNJIGOVOĐA

Mirjana Civadelić

VODITELJ ODNOSA S JAVNOŠĆU I
PRODAJE

Nikša Sentić

KOMERCIJALIST

Zrinka Dropulić

Katija Čupić

KAZALIŠNI UMJETNICI

Bojan Beribaka

Izmira Brautović

Angela Bulum

Edi Jertec

Jasna Jukić

Nika Lasić

Boris Matić

Nika Matušić

Frane Perišin

Hrvoje Sebastijan

Mirej Stanić

Marija Šegvić

Srđana Šimunović

Glorija Šoletić

Branimir Vidić

Nikola Radoš

TEHNIČKA SLUŽBA

VODITELJICA
TEHNIČKE SLUŽBE

Edita Prizmić-Čular

KOORDINATORICA
TEHNIČKE SLUŽBE

Nikolina Jovanović

INSPICIJENTICE

Anita Bubalo

Ivana Ljepotica

MAJSTOR POZORNICE

Asim Arslanagić

MAJSTOR TONA

Đurica Bagović

VODITELJ RASVJETE

Silvio Giron

MAJSTOR RASVJETE

Antonio Ljubojević

MAJSTOR STOLAR / TAPETAR

Valentin Vlahušić

MAJSTORICA KROJAČKE
RADIONICE

Jelka Grljević

ŠMINKA I FRIZURA

Marija Jozipović

Manuela Kavain

Ivana Pleša

REKVIZITERKA

Stela Đurović

GARDEROBIJERKA
– MUŠKA GARDEROBA

Manuela Kavain

GARDEROBIJERKA
– ŽENSKA GARDEROBA

Lucijana Bajurin

TEHNIČAR TONA I RASVJETE

Dragan Pantović

TEHNIČARI POZORNICE

Borivoje Ljubojević

Amir Habul

Antun Zanini

Hrvoje Curić

DOMAR I NABAVLJAČ

Marko Borovina - Lušica

PORTIRI

Rabija Hajdarović

Ivan Leto

ČISTAČICE

Dragana Pavlović

Nike Glumac Jelčić

NASLOV
MIZANTROP

IZDAVAČ
44 Kazalište Marina Držića
Kovačka 1, 20000
Dubrovnik - HR

ZA IZDAVAČA
Paolo Tišljarić

UREDNIKA
Ana Lederer

GRAFIČKI DIZAJN I PRIJELOM
Studio Bonsenjo,
Tihomir Filipec

FOTOGRAF
Marijan Marinović

AUTOR VIDEO NAJAVE PREDSTAVE
Miran Brautović

TISAK
Alfa 2 d.o.o.

NAKLADA
150

COPYRIGHT
Kazalište Marina Držića

DUBROVNIK – HR. NI JEDAN DIO
OVE KNJIGE NE SMIJE SE UMNAŽATI,
FOTOKOPIRATI NITI NA BILO KOJI
DRUGI NAČIN REPRODUCIRATI BEZ
NAKLADNIKOVOG I AUTOROVOG
PISANOG DOPUŠTENJA.

KMD
KAZALIŠTE MARINA DRŽIĆA

PRATITE

[FACEBOOK.COM/KMD.DUBROVNIK](https://www.facebook.com/KMD.DUBROVNIK)

[INSTAGRAM.COM/KMD__DUBROVNIK](https://www.instagram.com/KMD__DUBROVNIK)

[YOUTUBE.COM/KMDUBROVNIK](https://www.youtube.com/KMDUBROVNIK)

KMD
KAZALIŠTE MARINA DRŽIČA